

HIREK.

— **A pesti hitközség oktatásügyéről** szóló értesítő, mely az 1910/11. évi adatokat tünteti fel, most jelent meg. A majdnem 10 ives munkát, melyet statisztikai adatok, tabellák töltenek meg, *Munkácsi Bernát* dr., a hitközség tudós tanfelügyelője állította össze nagy szorgalommal, 18 fejezetben. Az első fejezet a tanerőkkel ismert meg. Ezeknek száma a hitközség alkalmazásában 134, a külső vallásoktatásban 42. Közöttük van 18 képesített rabbi s számos képesítés előtt álló rabbinövendék. A többi fejezet az egyes elemi, polgári, középiskola-csoportok vallásoktatását, a héber és talmudtórákat, a hitközségi fiu- és leány elemi és polgári, a hitközségi fiuárvaház elemi és polgári, a Wechslemann-féle vakok intézete, a külső vallásoktatás, az istentiszteleti intézmények adatait ismerteti.

A következő fejezet, mely összefoglalás címen szerepel, a legértékesebb a könyvben. Ebből tudjuk meg, hogy a hitközség hatáskörébe tartozó összes intézetekbe a folyó tanévben 28,292 zsidó tanuló jár — egy népesebb város egész lakossága. De ez a létszám, sajnos, 163-mal kevesebb, mint az előző tanévben. És a legfeltűnőbb az, amire már ismételtelen reámutattunk, hogy az elemi iskolák növendékei fogynak, a középiskolákéi (polgári, közép és felső) ellenben gyarapodnak. Ez azt jelenti, hogy a gyermekáldás kisebb, a magasabb képzettség elsajátítására való törekvés pedig nagyobb. Amily örvendetes az utóbbi, épp oly gondolkodásra készítő az előbbi körülmény.

Nehéz annak a nyitjára akadni: miért kisebb az elemi iskolások száma. A megélhetés gondolai jelentkeznek-e ebben is, a terjedő kultúra apasztja-e a szaporodást, avagy a főváros periferiáin túl alakult telepekre irányuló kivándorlás vonja-e el a gyermekanyagot? Ezt kellene határozottan megállapítani. A most megejtett új népszámlálás talán módot nyújt majd erre. De enélkül is megállapítható ez adatból az, hogy a főváros zsidóhitű lakosságának száma a fejlődés útján elakadt, ha csak a duna-jobbparti és kőbányai hitközségek, valamint az orthodox hitközségi alakulatok nem tudnak nagyobb népszaporodást fölmutatni.

Egy másik figyelemreméltó adata az összefoglalásnak az, hogy amikor a tanulók létszáma végsummájában apadt, a héber iskolák növendékeinek állománya emelkedett. A folyó tanévben 1282 tanuló jár héber iskolákba, 298-cal (majdnem 30%) több, mint az előzőben. A talmudtórák növendékeinek száma azonban — ami kár — megfogyatkozott 50-nel és 359-re szállt le (csökkenés közel 12%). Akik bővebb és mélyebben járó hitoktatásban részesülnek, azoknak a száma mégis együttvéve 248-cal (17%-kal) nagyobb, ami azt jelenti, hogy most már a normálist fölülmuló vallásoktatásban a tanulóknak 6%-a részesül, tehát az átlagnál több zsidó tudást szerez.

A tanulók megoszlása, az igénybe vett intézmények szerint, a már említett iskoláké nélkül, egyébként a következő: Elemi iskolás 13,985 (előző tanévben 14,425). Közülök fiu 7047, leány 6938 Polgári iskolás 5576 (+202). Fiu 1995, leány 3581. Középiskolás 3970 (+77). Fiu 3970, leány 926. Felső keresk. iskolás 1740 (+98). Mind fiu. Óvónőképzőbe a folyó évben egy sem jár, tavaly négy volt. Tanítónőképzőben tanul 25 (—1). A hitközségi fiuiskola növendékeinek száma az elemiben 504 (+4), a polgáriban 324 (—9), a leányiskola elemi részében 427 (—33), a polgáriban 494 (—23). A hitközségi fiuárvaház elemi növendékeinek száma 136 (—10), a polgáriaké 160 (—24). A Wechslemann-féle vakok intézetének változatlanul 25 tanulója van.

A fölétszámból a hitközség oktatásügyi intézményeit

25,557-en (—185) látogatták, a külső vallásoktatás igénybevevőinek száma pedig 2735 (+22). Az első csoportba tartozók közt van fiu 14,319 és leány 11,328, a másodikban fiu 1569 és leány 1166. Nevezetes, hogy a külső vallásoktatásban részesülők közül is talmudtórára 148-an (+14) és héber iskolákba 415-en (+184) járnak, valamint az is figyelemreméltó jelenség, hogy a külső vallásoktatásban részesülők közül mintegy 7% nyer a normálisnál nagyobb vallásos képzést, ellenben a hitközségi oktatásügy igénybevevői közül csak 4%. Ez azt jelenti, hogy ezen a téren a magán-tevékenység viszonylag többet tesz, mint a hitközségi.

Egyébként a külső vallásoktatás terén a talmudtóra és a héber iskolák nélkül a megoszlás a következő: elemi iskolás 827 (—51), 536 fiu és 291 leány, polgári iskolás 270 (+26), 41 fiu és 229 leány. Középiskolás 625 (—15), 4 fiu és 621 leány, felső keresk. iskolás 988 (+63), mind fiu. Tanítónőképzőintézeti tanuló 25 (—1).

A nagy tanulmányok oktatására a hitközség egész oktatásügye részére heti 3057 óra szükséges. Tehát a kevesebb tanulóknak több oktatási óra, ami a tanítás intenzivitásának emelését jelenti. A hitközség saját oktatásügyének heti óraszükséglete 2820, 104 órával több, mint a múlt évben. A külső vallásoktatás heti óráinak száma 237, ami 47-tel több, mint a múlt évben. Rendszeresített tanerőkkel a hitközségnél ma sokkal nagyobb arányban láttatják el az órákat, mint a múltban. Az 1907/08. tanévben 2515 óra közül 1067-et (42·4%) nem rendszeresített tanerők foglaltak le, a folyó tanévben pedig 2820 közül csak 349 óra (12·3%) nincs rendszeresített tanerő kezén. A javulás e részben tehát igen nagyarányú.

Az óraszükségletek egyébként így oszlanak meg a hitközségnél: általános vallásoktatás 1419 (+44), a hitközségi fiuiskolánál 489 (+38), a hitközségi leányiskolánál 516 (+7), a fiuárvaházban 218 (+1), a Wechslemann-féle vakok intézetében 68 (+10). A hitközségi talmudtóránál változatlanul 34, a hitközségi héberiskolákban 76 (+4). A külső vallásoktatásban 144 (—3). A talmudtóránál 24 (+12), a héberiskolánál 69 (+38). A külső vallásoktatásnál tehát a talmudtóra és a héberiskolák azok, melyek az egész óratöbbszükségletet igényelték, sőt az általános vallásoktatás órakevesletét is ellensúlyozták. Az ezeket fentartó egyesületek (Lipótvárosi talmudtóra, machziké-tóra-egyesület, chinuch neorim-egyesület, jeszód emesz talmudtóra, józsefvárosi imaház-egyesület) igen értékes szolgálatokat tesznek.

A jelentés közli a pesti hitközség oktatási ügyosztályának névsorát. Az elnök *Stiller Mór* dr. oktatásügyi előljáró, rajta kívül 9 választmányi és 34 képviselőtestületi tagja van. A rabbinátus 6 taggal képviselteti magát a vallásoktatás felügyeletében. Az iskolaszék a vezérlő-bizottságból és kerületi bizottságokból áll. A vezérlő-bizottság tagjai a kerületi bizottságok elnökei és alelnökei. A kerületi bizottságok elnökei és alelnökei ezek: IV. ker.: elnök *Farkas Emil* dr., alelnök *Kövesi Ignác* dr., tagjai száma 30. V. ker.: elnök *Blum Ödön* dr., alelnök *Misner Ignác* dr., tagjai száma 75. VI. a) ker.: elnök *Klein Fülöp* dr., alelnök *Beck Dénes*, tagjai száma 82. VI. b) ker.: elnök *Bauer Mór* dr., alelnök *Krakauer Sámuel*, tagjai száma 37. VII. ker.: elnök *Weisz Jakab* dr., alelnök *Renner Adolf* dr., tagjainak száma 73. VIII. kerület: elnök *Mandel Samu* dr., alelnök *Fried Samu* dr., tagjai száma 44. IX. kerület: elnök *id. Glass Izor* dr., alelnök *Eisler Mór*, tagjai száma 26.

— **A XXX. évfolyam.** Előző számunk, melynek élén jelentettük, hogy átléptünk az Egyenlőség harmincadik évfolyamába, ismét számos jóemberünket indította arra, hogy meleg szóval és meleg szívvel köszöntse a lap vezérét, még szaporitván azoknak tiszteltreméltó nagy sorát,

akik a jubiláris esztendő első bejelentése óta már előzőleg cselekedtek hasonlóképpen. Ez újabb figyelmességek közül alább közöljük *Neumann* Ede dr.-nak, a kényes irodalmi ízlésű tudós kanizsai főrabbinak megkapóan szép sorait és egyuttal megjegyezzük, nehogy figyelmetlenségnek vétessék, miképpen a beérkezett összes üdvözlésekről márciusi nagy jubileumi számunkban fogunk beszámolni.

Neumann Ede dr. levele ez:

Mélyen tisztelt Szerkesztő ur!

Utunk indul tehát az Egyenlőség jubiláris év-folyama. Benső örömmel és igazán meghatott szívvél szemlélem a magas számot, mely homlokán ragyog. Felidézi lelkemben annak a temérdek munkának, küzdésnek és lelkesedésnek az emlékezetét, mely hozzákapcsolódik. Nőni láttam, fejlődni, megizmosodni, felvirulni és nem sejtett erőre és nagyságra gyarapodni. Aki egy negyedszázadon át vezérelte, hatásra és eredményekre nézve párját ritkító munkát végzett. Érdemes volt fényes tehetségét, nagy tudását szolgálatába állítani. Számottevő tényezővé emelte a magyar zsidóság életében, nevét minden zsidó kunyhóban, de azon túl is ösmerik és nagyrabecsülik. De nem méltatni, hanem köszönteni akarom a nevezetes határkö mellett azt a férfit, akihez az ideálok közössége és több mint három évtized őszinte tisztelete és meleg rokonérzése fűz. Isten áldása legyen mindenkor nagyértékű munkáján, őt pedig és szeretteit boldogítsa mindazzal, amiből tiszta öröm, teljes meglegedés és az elért eredményeken való zavartalan gyönyör fakad.

Nagykanizsán, 1911 január 1-én.

Kitünő tisztelettel és meleg kézzorítással

nagybecsülő nyívt
Neumann Ede.

— **Az OMIKE második fölolvásó ciklusa** a Pester Llyod disztermében csüörtökön este kezdődött meg. A megnyitó beszédet *Leitner* Adolf dr. mondta. A kultura terjesztéséről beszélt magas nézőpontból s a föladatakról, mik e részben az Országos Magyar Izr. Kultur-Egyesületre hármoznak. Az emberiség nagy ügyét szolgálja az egyesület a kultura terjesztésével, megmutatja, miként kell cselekednünk, hogy a teljesített kötelesség öntudata meglegedettekkel tegyen. Élve kell tartanunk fajunk multjának emlékeit, bírálunk kell jelenét, gondolnunk kell jövőjére, fejlődésére, kulturájára. Ezt tesszük — mondta — midőn tudós előadóinkat hallgatjuk és az itt nyert benyomásokot a magunk körében továbbterjesztjük, mert a tudás olyan, mint a hő és fény. Nem zárkózik el, hanem kihat és kisugárzik a környezetre. Lelkületünket, gondolatvilágunkat, érzésünket megismeri, elsajátítja, átérzi, aki velünk érintkezik, környezetünkben él és eként még öntudatlanul is szolgáljuk a kulturát. Ezért fontos, hogy minél számosabban vegyünk részt az egyesület előadásán, hogy így minél többen váljunk apostolaivá azon eszméknek, melyeknek propagálására szeretett hazánk és az emberiség javára egyesületünk vállalkozott. Nagy tetszéssel fogadott beszéde után *Goldschmidt* Lipót dr. prosznitzai rabbi (ami nem soká marad, mert Dávid dr. helyébe a bécsiek választják meg papnak) olvasott föl a zsidó művészekről. Terjedelmes dolgozatát mindvégig figyelemmel hallgatta az érdeklődő közönség, mely végül megtapsolta. A második felolvasás, melyet *Hevesi* Simon drnak kellett volna megtartania, elmaradt. A designált fölolvásó ott ült ugyan a pódiumon, de akkori már tudta, hogy nemrégiben megoperált édes apja, *Handler* Márk tatai főrabbi a végét járja. Az elkövetkező veszteség lelki kinjai

jelentkeztek az arcán. Ily viszonyok közt tehát senki sem vehette rosz néven, ha sajnálta is, hogy *Hevesi* Simon dr felolvasása elmaradt. Megtáptására egyébként, tekintettel arra, hogy az első felolvasás is terjedelmes volt, idő sem igen maradt volna.

— **Az IMIT. felolvasó estje.** Az Izr. Magyar Irodalmi Társulat január hó 10-ikén kedden esti 6 órakor felolvasó ülést tart az Orsz. Zeneakademia I. emeleti termében. Tárgysor ez: 1. *Venetianer* Lajos dr.: Semiták-e a zsidók? 2. *Balla* Ignác: Fiamhoz. (Versek.) 3. *Décsi* Imre dr.: Heineről. Vendégeket szívesen lát a társaság.

— **Az OMIKE diák-étkezője.** Az orsz. magy. izr. közművelődési egyesület diák-étkezője már a megvalósítás stádiumában van. A mensa-bizottság az elmúlt héten Ráday-u. 11/13. sz. házban gyönyörű és tágas helységeket bérelt és így a mensa már február 15-én megkezdte működését. Ugyanezen helységeken nyer a könyvtár és olvasó-terem is elhelyezést. Ennek előnye az, hogy a diákok egyszersmind a könyvtárat és olvasó-termet is kéznél találják. A mensa iránt fővárosszerte igen nagy érdeklődés mutatkozik. Nap-nap után érkeznek természetbeni és pénzbeli adományok nagyszámban. A legújabb adakozások a következők: Báró *Schossberger* Rezső, *Schwarcz* Ferenc és neje, *Rákosi* I. és neje, 200 200 kor., *Mandel* Gyuláné 100 kor., *Golaziher* Géza, *Leipzigier* Vilmos 50—50 kor., dr. *Frenkl* Gyuláné 30 kor., *Bánóczy* József dr., *Sebestyén* Samu dr., *Engel* Pál, dr. *Szevári* Lászlóné 25—25 kor., *Radnay* Károly, *Herczl* Antalné, *Mayer* Andor, *Strausz* Mór, *Deutsch* Ernő dr., *Handler* Jónás, *Földiák* Vilmos, báró *Schossberger* Zsigmondné 20—20 kor., *Hedrich és Strausz* cég 4 zsák liszt, *Schmidt és Császár* cég 2 zsák rizskása, *Salamon* Jakab még egy fuvar szén. Az egyesület kéri az adományokat a központi iroda címére (VII., Sip-u. 12.) küldeni.

— **Árvaszéki ülnök.** Sátoraljauhely r. t. város most árvaszéki ülnököt és h. polgármestert választott. A választásból *Kellner* Győző dr. h. gazdasági tanácsos került ki győztesen, ki 79 szavazatot, míg ellenfele, *Malártsik* György dr. ügyvédjelölt 31 szavazatot kapott. *Kellner* Győző dr. nyolc éve szolgálja a várost s a képviselőtestület *Miklóssy* István görög katolikus apátplébános ajánlatára eddigi szolgálatait honorálta, mikor a város egyik legdiszesebb állására emelte őt.

— **Reich Emil dr.** Londonban, nottinghilli lakásán mult vasárnap reggel, 56 éves korában jobblétre szenderült irodalmunk érdemes ismertetője a külfölddel, *Reich Emil* dr. hazánkfiá, kinek nevével csak a napokban is sűrűn találkozunk egy napilapunk hasábjain folyt polémia kapcsán. Három hónap óta betegeskedett s életének most szívzélhűdés vetett végét. A nagy angol világlap, a „Times“ ez alkalommal meleg necrologot szentel az angol metropolisban is széltében ismert és becsült tudós emlékezetének. *Reich Emil* dr. Eperjesen született, mint *Reich* Lajos fia s egyetemi tanulmányait a prágai, budapesti és bécsi egyetemeken végezte. Életét ő maga három részre osztotta fel; az olvasások, az utazások s az irások és felolvasások periodusaira. Kora ifju éveit a kontinens könyvtáraiban töltötte, de hamar tudatára jött annak, hogy a történelem alapos ismeretét nem sajátíthatja el csupán könyvekből s azért fáradságos utazásokra szánta el magát, hogy könyvtudását a tapasztalati élet tudásával is kiegészítse. Miután öt évet töltött az Egyesült Allamokban s egy ideig Franciaországban is élt, Angliát választotta állandó tartózkodása helyéül s angolul is írta meg az utóbbi évek alatt kiadott munkái tekintélyes számát, melyeknek egy részéhez az anyagot fölolvásásai szolgáltatták, melyeket a londoni egye-

temen tartott. Viszont bár Oxfordban is tartott felolvasásokat, ezekben nincsenek. Párisi időzése alatt tartott Oxfordban, 1890-ben négy előadást, a római jogban az „infamia“ fogalmáról, melynek nagy vitát keltettek, mert úgy ezekben, mint általában egész pályáján Reich dr. határozott ellenfele volt a történelem evolucionista elméletének. Reich, aki a bécsi egyetemen szerezte meg a tudori oklevelet a történelem és filozófia tág tereit vonta bele irodalmi tanulmányai körébe. De legjobb művének az angolok és magyar irodalomtörténetét tartják, míg ellenben a bölcelet és az ókori és újabbkori történelem tárgyait érintő dolgozatai már kevésbé találtak föltétlen méltánylásra a szakirodalmi körökben. Előadása kitűnő volt, mint ezt különösen a londoni University Extension-on tartott felolvasásai igazolták, „Platónról, mint a modern életbe bevezetésről“ pár év előtt tartott előadásai különösen nagyszámu hallgatóságot vonzottak. Legfontosabb modern történelmi műve, a „mai Európai alapjai“ (Foundations of modern Europe), mely Reich erényeit és gyöngéit egyformán mutatja, különösen nézetei merész ujszerűségével hat. Így midőn azt állítja, hogy Chathamnak nagyobb része volt az amerikai gyarmatok elvesztésében, mint akár lord Northnak, akár III. Györgynek, vagy mikor azt állítja, hogy csak a gondolatnélküli patriotizmus tulajdoníthat Wellingtonnak döntő befolyást vagy nagy hadvezéri tulajdonságokat a spanyol háborúban. Ily paradox állítások le tudták ugyan kötni hallgatói érdeklődését, de alig alapultak komoly argumentumokon, úgy hogy kritikusaiknak nem volt nehéz kimutatni tévedéseit. Konok ellensége volt minden tekintélynek s ez egy alkalommal arra a kockázatos állításra ragadta, hogy sem Taine-nek, sem Tocquevilienak, sem Sijbelnek, Buckle-nak vagy Sorelnek nem sikerült egy lépéssel sem előbbre vinni a francia forradalom okait illető felfogásukat. Paradox-szerű elméssége — írja a „Times“ — hasznosabban érvényesült az „Ujkori történelem atlas“-ában, amely ha nem is mintaszerű, de eredeti módszerre mutat vissza. Ugyanez mondható 1908-ban közrebocsátott „Atlas antiquus“-áról. És ha Reich szempontjai a történelem eseményei mérlegelésében helyet adnak is a támadásoknak, de tagadhatatlan, hogy a „Bizonyosság alapelvei“ (Fundamental Principles of Evidence) cím alatt megjelent könyve sok érdekeset tartalmaz, nemkülönben a bibliakritika modern módszerei ellen írott műve: „The Failure of the Higher Criticism of the Bible“. Éveken át tervezte készítette elő a nyugati népek általános történetéről irandó nagy művet is, melynek az ókort tárgyaló első három kötete már meg is jelent. Tagadhatatlan, hogy Reich nagy mértékben rendelkezett a meggyőződés bátorságával s ezzel serkentő befolyást gyakorolt környezetére gondolkodására is. Szerette a zenét, melyről sokszor tartott nyilvános felolvasásokat és ő maga is kitűnően zongorázott. Nejét, a francia származású Céline Labulle asszonyt, 1893-ban vezette oltárhoz s egy leány maradt tőle hátra. Jeles hazánkfia kihűlt tetemeit e hó 14-én helyezték örök nyugalomra a Kensal-gresni temetőben.

— **Helyesbítés.** *Schächter* Jakab dr. a Bikur Cholim egyesület elnöke, az Ahavasz Reim egyesület munkakörére vonatkozó előző számunkbeli közlemény folytán annak konstatálására kért föl bennünket, hogy a Rókus-kórház, a kir. tud. egyetem II. sz. sebészeti klinikája és a bpesti Pasteur-intézet zsidó betegeinek előírásos élelmézéséről a már 40 év óta fennálló Bikur Cholim beteglátogató és segítő-egyesület gondoskodik. A kívánságnak készséggel teszünk eleget, annál inkább, mert nem is állítottuk, hogy ezt a feladatot kizárólag az Ahavasz Reim látná el, hanem csak azt, hogy „*ugyszólván* az összes fővárosi kórházak összes betegjeiről gondoskodik“. Az Ahavasz Reim oly nagy

munkakört tölt be, hogy mások hasonló érdemeit nem kell a maga részére lefoglalnia.

— **A magyar izr. kézmű- és földművelési egylet** választmánya *Kohner* Adolf dr. udvari tanácsos elnöklésével ülést tartott. Az egyesület kertészképző telepe részére legutóbb a következő adományok folytak be: *Gutmann* Vilmos bárótól és *Breitner* L. Zsigmond és nejétől 1000—1000 korona, *Hazai* Fülöptől 600 korona, *Kramer Józsefnétől* és *Milkó* Endre dr.-tól 200—200 kor., *Hatvany Sándor* bárótól szőlővessző beszerzésére 100 korona, ugyancsak *Freund* Edit dr., *Maróthi Fürst* Lászlóné, *Sándor Pál*, *Mérei* Emil és *Kramer* Ernőtől 100—100 korona, templomi adományok fejében 2848 korona. Az elnök bejelentette, hogy a kertészképző telep teljes kialakítására még 100.000 korona költség fedezéséről kell gondoskodni és felkérte a választmány tagjait, hogy a gyűjtés további munkájában közreműködni sziveskedjék. Ennek intézésével *Adler* Gyula választmányi tagot biztált meg, egyszersmind elvben elhatározták, hogy a telep javára tárgysorsjátékot rendeznek, amely egyszersmind iparpártolási célra is fog szolgálni. A hölgybizottság az egyesület növendékei részére folyó hó 25-én Chanuka-ünnepélyt rendezett, amikor a növendékeket megvendégtelték és megajándékozták. A végrehajtó és iskolai bizottság előterjesztései alapján 78 kézművesnövendék felvételét jóváhagyták, 15 felsőiparisokai növendéknek 100—200 koronás összegekben 2000 korona ösztöndíjat és 9 kezdő kézműves-mesternek, akik az egyesület növendékei sorából kerültek ki, 500—1800 koronáig terjedő összegekben 5100 korona önállósítási segélyeket szavaztak meg. Végül számos új tag belépését örömmel vették tudomásul és *Handler* Jónás választmányi tagnak a taggyűjtés körül kifejtett buzgalmaért elismerést szavaztak.

— **Menhelyre-szorulók támogatása.** *Braun* Rubin ur arról értesít bennünket, hogy egy dob-utcai kávéházban vasárnaponként egy kis gyűjtést szokott rendezni oly célból, hogy minden vasárnap 8—10, olyan hatvan évnél idősebb öreg zsidónak adja át, akik egyik vagy a másik menhelyen kénytelenek éjszakáikat tölteni. Közlése szerint a segítséget igénybevevők rendszerint jámborok, sőt egyikük-másikuk alaposabb zsidó ismerettel bir. Ezek a szegény emberek nem egyszer panaszkodtak már támogatójuknak, hogy a menhelyeken vallásos kötelezettségeiknek eleget tenni nem képesek, imájuk, ájtatoskodásuk a menhelyek nagyon is vegyes közönsége szemében gúny tárgya, amely nem ritkán kellemetlenségre vezet. Érdekes kép ez a mélységből, amelynek minden zegébe-zugába még az a kiterjedt jótékonyosság sem tud belátni, mely vizsla szemmel kutat, hol akad részére teendő. Ime, rámutatunk az új terrénura. Kéves költséggel igen nagy jót lehetne itt tenni, nemcsak egyénileg azok számára, akik a menhelyeken kénytelenek magukat meghuzni, hanem vallásunk érdekében is. A pesti hitközség területén fennálló emberbaráti intézmények között, azt hiszszük, hamarosan fog akadni olyan, ahol egy-két szobát a menhelyre-szoruló öreg zsidók éjjeli szállásául lehet átengedni. Ha nem: akkor erre külön intézményt kell teremteni.

— **A „Chinuch Neorim“ egylet** előljárósága f. hó elsején Chanuka-ünnep utolsóelőtti napján fényesen sikerült ünnepély keretében ünnepelte két érdemduz elnökét, *Messinger* Jakabot áldásos elnöki működésének 20 éves jubileuma alkalmából és *Weiszfeld* Adolf korelnököt, *Vázsonyi* Vilmos dr. tudós edesatyját, születésnapja alkalmából. A diszgyűlésre, melyen *Polláczek* Dávid alelnök elnökölt, az ünnepelteket küldöttség útján hívták meg, a fényesen kivilágított imaházba, ahol *Schwartz* I. H. rabbi előljáró üdvözölte őket. A Chanukamécsek felgyújtása után *Herskovits* József az egyleti rabbi-titkárja ünnepi beszéd-

ben méltatta a nap jelentőségét. A nagy számban megjelent, meghívott előkelő vendégek sorában ott volt *Adler* Illés dr. rabbi, az egyesület diszelnöke, *Grauer* Vilmos dr., a hitközségi játékony ügyosztály elnöke, *Lichtschein* Mayer, előljáró, *Beck* Fülöp stb. Este társasvacscora volt az ünnepek tiszteletére, mely alkalommal kisebb-nagyobb összegeket adományoztak az egyesület javára. Budaspitz Sándor választmányi tag 600 koronás alapítványt tett az elnökök tiszteletére és boldogult szülei emlékére.

— **A falu jótévedője.** Megkapó temetésről kaptunk hírt Egerből. Tanubizonyságát adja annak, hogy tévednek azok az urak, akik a zsidóban általában a falu veszedelmét hirdetik s azt vitatják, hogy a nép gyűlölete az osztályrészük. Tanubizonyságát annak, hogy a nép még haló porában is szereti és megbecsüli jóembereit és e részben a felekezeti hovartartozandóság sem gátolja benső érzelmei, tisztelete és ösliberálizmusa megnyilatkozásában. Kistályán történt az eset. *Ehrlich* Dávid, a falu zsidója 78 éves korában elhunyt. A falu jótévedőjét vesztette el benne. Nem volt szegény ember, ki ételt, ruhát, anyagi támogatást nem kapott volna tőle, kinek bajában kivezető utat, ügyes-bajos dolgaiban legalább tanácsot adni nem tudott volna. Most, hogy pár napi betegeskedés után meghalt, hozzátartozói Egerbe akarták átvinni, hogy öröknugalomra tegyék, mert Kistályán nincs zsidó temető. De hiába akarták. Összeült az előljáróság és megszólalt a falu bölcse: Az öreg zsidó, isten nyugosztalja, annyi jót tett szegényeinkkel, hogy ha jól esett a jótéteménye, amíg élt, hát a halála után se váljunk meg tőle. Adjunk neki ingyen sírhelyet a mi temetőnk mellett. Aztán így határoztak. Mikor pedig elkövetkezett a temetés órája, a falu népe megtöltötte a gyászházat. Ott volt a bírós az előljáróság ünneplő ruhában. Az asszonyok és gyerekek is mind kiöltözködtek s ott sirtak körül az öreg *Ehrlich* ravatala körül. Mikor a gyászszertartás véget ért, az elhunyt rokonai vállukra akarták emelni a koporsót, hogy kivigyék a sírhoz. Csakhogy ekkor, mintha összebeszéltek volna, avval állottak elő az előljáróság tagjai, hogy ezt a tisztséget ők szeretnék megadni, hálájukat másként úgy sem fejezhetik ki. Aztán megszólaltak a katolikus község összes harangjai: azok is az öreg zsidót, a falu jótévedőjét sirták. Az előljáróság tagjai fölkapták a koporsót a vállukra. Előment a bíró a képviselőtestület tagjai meg a jegyző s az egész falu népe kikísérte az *Ehrlich* Dávid hült tetemeit a temetőbe.

— **Nemesítés.** *Koos* Sámuel kir. tanácsost, a borsód-miskolci hitelbank érdemes vezérigazgatóját és törvényes utódait, a közgazdaság terén szerzett érdemei előismerésével, a király edelényi előnévvel nemesi sorba emelte.

— **Az Ahavas Reim** felebaráti Szeretet-egyesület jan. hó 8-ikán, ma, vasárnap tartja meg a pesti hitközség disztermében jubiláris közgyűlését. Este chevre-szudája lesz, mely elé a résztvevők nagy érdeklődéssel tekintenek. Vonzóerejének a kántorverseny készül, melyhez hasonló Budapesten még alig volt.

— **A magyar zsidó ifjak egyesülete** mult hó 31-én, szombaton este, Szentkirályi-utca 1/a alatti helyiségében a chanuka-ünnep alkalmából disztrakomát rendezett. E lakomán *Bakonyi* Samu dr. országgyűlési képviselő az egyesület mensájának „Makkabi“ serlegével gyönyörű szép szavakkal köszöntötte a nagy idők emlékét. Beszédével a megjelent előkelő közönséget elragadtatta. Az ifjúságot összetartásra és a zsidó valláshoz való erős ragaszkodásra, kitartásra buzdította.

— **A zsidó muzeumnak.** *Herzog* József, galgóci nagykereskedő igen érdekes könyvet küldött be hozzánk a zsidó muzeum számára. A soissons-i püspök: *Fitzjames*

Ferenc herceg írta. A beküldött példányt 1753. nyomtatták német nyelven. Címe: *Unterweisungen auf alle Sonn- und Feyertage des ganzen Jahres.* Mózes öt könyvével foglalkozik a zsidóság ellen irányuló tendenciával. Szívesen juttatjuk rendeltetési helyére.

— **A tataiak gyásza.** A tatai hitközség főabbija, *Handler* Márk, pénteken elhunyt 71 éves korában. Huzamosabb szenvedés előzte meg halálát. Néhány héttel ezelőtt egy véletlenül támadt kis hólyag folytán amputálni kellett az egyik karját, de az átmeneti könnyebbülés után, ez sem mentette meg az élet számára. A vég elkövetkezett. Nemes, tartalmas életet lobbantott ki a halál. A zsidó tudományoknak alapos ismerője és különösen a héber grammatikának volt kiválósága, amit *Hevesi* Simon dr. pesti rabbi, akinek apja volt, örökölt tőle. Végtisztessége, mint értesülünk, vasárnap délután lesz. A tatai hitközség gyászában sokan osztoznak, olyanok, akik az elhunyt rabbit gyermekei révén tanulták meg becsülni.

— **A trencsényi hitközség** a mult héten ejtette meg tisztujítását. Elnökké *Katser* Henriket választották meg, kinek elődei a hitközség első alapítói közé tartoztak. Sokoldalú műveltségével és független vagyoni helyzetével — a város legnagyobb adófizetője — érdemelte ki a bizalmat. Programja a 120 éves templomnak újjal való helyettesítése és a 60 év óta virágzó felekezeti iskola megmentése. A képviselőtestület tagjai is a város legintelligensebb elemeiből kerültek ki. Az előljáróság tagjai az elnökön kívül: *Kohn* Márkus, *Löwien* Arnold, *Spitz* Manó és *Lichtenstein* Adolf dr. alelnök. Az iskolaszék tagjai: *Katser* Henrik, *Lichtenstein* Adolf dr., *Benek* Ferenc dr., *Fränkl* Mór dr., *Fried* Zsigmond dr., *Weisz* Sándor dr., *Löwien* Arnold és *Friedmann* Béla.

— **A nagybecskereki Maskil el Dol** jótékonyegyesület a napokban rendkívüli közgyűlés keretében ünnepelte fennállásának negyvenedik évfordulóját, a hitközség színe-javának jelenlétében, a chevre kadisa új székházának disztermében. *Stern* Lázár dr. elnöki megnyitója, *Klein* Mór dr. főrabbi nagy hatású ünnepi beszéde és *Löffler* Jónás titkár lendületes jelentése után *Patai* József dr. ismert munkatársunk a zsidó irodalom multjáról és jelenéről beszélt, értékes költemény-szemelvényekkel igazolta a történeti események tükröződését az irodalomban. Nagy tetszést keltett.

— **A kapuvári hitközség** elnökévé *Deutsch* Józsefet választotta meg.

— **A csepeli hitközség** f. hó 1-én tartotta évi közgyűlését, mely megejtette a tisztujítást. Eredménye ez: elnök *Farkas* József dr., alelnök *Ungár* Géza, pénztáros *Hochfelder* Sámuel, templomgondnokok *Engl* Bernát és *Berger* Adolf, ellenőrök *Schwartz* Mór és *Mieses* Mór, jegyző *Weisz* Ignác. Az új tisztikar *Schwartz* József kántor fizetését 210 koronával emelte.

— **Eljegyzés.** *Deutsch* Béla *Deutsch* Ádám cég főnöke Pécsen, eljegyezte *Tránka* Béla ur leányát *Jolán* kisasszonyt *Szegeden*.

Gerstl Ignác dr., nagyszentmiklósi rabbi, eljegyezte *Markovics* Mayer tőketerebesi kereskedő leányát, *Idát*.

— **Halálozás.** Sulyos csapás érte *Herzog* Adolf dr. fővárosi gyakorló orvost, a pesti izr. hitközség képviselőtestületének tagját. Édes anyja, özv. *Herzog* Dávidné, 72 éves korában hosszú szenvedés után meghalt Budapesten. Pénteken temették a rákoskereszturi izr. temető halottasházából nagy részvét mellett. A temetésen a képviselőtestület több tagja is megjelent, akik őszinte részvételt siettek gyászborult társuk fájdalomának enyhítésére.